

Hans Bram Adriaan Hellendoorn is geboren in 25 december 1918 in Den Helder. Hij was de zoon van Jan Christiaan Hellendoorn en Alberthina Engelina van Wezel.

Zijn vader was marine officier en hij ging in de Eerste Wereldoorlog als jonge technisch officier naar Indië. Later kreeg hij een baan in Indië en werd Hoofd Zoutwinning op Madoera. Hans en zijn moeder reisden hem achterna en hebben daar zes jaar gewoond. In Soerabaja werd zijn zusje geboren. In 1925 keerden ze terug naar Nederland en gingen wonen in Hengelo. Daar ging Hans naar de lagere school en leerde er zwemmen en fietsen. Zijn vader reisde rond door Europa en is in 1926 of 1927 overleden aan een acute blindedarmontsteking.

In Hengelo ging Hans in 1930 of 1931 naar de HBS. Hij hield van muziek, had veel vrienden en was actief binnen Scouting. Nadat hij in de vierde klas bleef zitten besloot zijn moeder in 1935 te verhuizen naar De Bilt. Hij heeft de HBS toen in Zeist afgemaakt.

Na de HBS wilde hij net als zijn vader ook naar de marine. Hij werd afgekeurd vanwege zijn amandelen. Hij vervult in eerste instantie zijn dienstplicht aan de School reserveofficieren Infanterie in Kampen. Hans is nog 18 als hij tijdens zijn dienstplicht overstapt van de infanterie naar de opleiding reserveofficier waarnemer op Soesterberg. Hij leerde er veel: meteo, navigatie, fotografie, bommen gooien, schieten met boordmitrailleurs. Ze vlogen in een Fokker verkenningsvliegtuig.

Toen de Duitsers Nederland binnenvielen was hij ingekwartierd in Ruigenhoek, bij Noordwijk. Daar was een vliegveld aangelegd door de Heidemaatschappij. De Duitsers bombardeerden alle vliegvelden, maar deze basis bleef gespaard dankzij een goede camouflage.

In een interview zegt hij na de oorlog: 'In een formatie van vijf vliegtuigen zijn we meteen opgestegen. We vlogen naar vliegveld Valkenburg. Daar zagen we allemaal Duitse toestellen waaruit militairen kwamen. Omdat we werden beschoten zijn we wat hoger gaan zitten. Maar we wisten dat er Messerschmitts rondvlogen. Die waren veel sneller. Dus al te hoog wilden we ook niet vliegen. Met mijn mitrailleur voor en achter schoot ik op de vliegtuigen aan de grond. Ik heb, geloof ik, ook een paar bommen laten vallen.'

'Ik voelde geen angst. We waren bedonderd door de Duitsers. We waren pijnlijk en wilden ons verweren. We waren niet sterk, maar wilden er wel tegenaan. Tijdens die eerste vlucht werd ons toestel beschadigd door de Duitse luchtafweer. In de vleugels, die met linnen waren bespannen, zaten meerdere gaten. Ook op de benzinetank waren kogels afgeketst.' 'In de eerste vijf dagen van de invasie maakten we ongeveer 30 vluchten. Niet altijd konden we de Nederlandse troepen aan de grond helpen. Soms was het te gevaarlijk om in de buurt

te komen, soms was de klucht van strijdende groepen te onoverzichtelijk en besloot ik geen bommen te gooien. Ik wilde onze eigen mensen niet raken.'

'Bij de Grebbeberg moest één van ons een noodlanding maken tussen de Duitse en Nederlandse linies. De vlieger en de waarnemer zijn achter het toestel gaan liggen, totdat de vlieger het niet meer kon

volhouden. Met de handen omhoog liep hij naar de Duitse troepen. Hij werd neergeknald. De waarnemer is achter het vliegtuig blijven liggen en toen het donker werd naar de Nederlandse troepen gekropen.'

'Toen Nederland zich na vijf dagen overgaf, besloten we onze vliegtuigen te vernietigen, zodat ze niet in Duitse handen zouden vallen. Later hoorden we dat dat niet mocht. We hebben onze mitrailleurs leeggeschoten en als chef wapenkamer nam ik twee pistolen en wat munitie mee. Op 18 mei 1944 kregen alle detachementen van de luchtmacht van generaal Winkelman de Militaire Willemsorde.'

Na de demobilisatie ging hij biochemie studeren in Utrecht. De Duitse bezetter trad steeds strenger op. In september mochten joodse hoogleraren geen college meer geven. Zijn professor Koningsberger organiseerde meteen een protestbijeenkomst en hield een vlammend betoog. Hij zei niet dat we in opstand moesten komen, maar wel dat we ons teweer moesten stellen. Dat vond ik heel mooi. Samen met studiegenoten zijn we toen in actie gekomen. Je moest je agressie kwijt en wilde een daad stellen.'

'We kalkten anti-Duitse leuzen op straten en muren. WEG MOFFEN en ROT MOFFEN. Heel simpel, heel naïef ook. Op een dag sliep ik bij Jaap, een studiegenoot. Vanwege de avondklok kon ik niet meer naar huis in Bilthoven. Ik mocht zijn slaapkamer gebruiken, hij lag op de bank. Kennelijk had iets of iemand ons verraden. Vroeg in de ochtend kwam Jaap de slaapkamer binnen. Hij gooide een spreid over me heen en zei: 'Bek houden! Politie!' Ik lag als een muis zo stil. Ze namen Jaap mee. Later werd hij naar Kamp Vught gestuurd en naar het concentratiekamp Dachau. Gelukkig heeft hij de oorlog overleefd.'

'Toen de Duitsers alle studenten dwongen een loyaliteitsverklaring te tekenen, weigerde ik dat te doen. Ik kon geen colleges meer volgen. Ik negeerde ook het bevel aan Nederlandse officieren en reserveofficieren om zich te melden. Ze werden naar het krijgsgevangenkamp in Stanislau gestuurd. Vanaf dat moment moest ik extra op mijn hoede zijn.'

'Ik vulde mijn dagen met het rondbrengen van illegale blaadjes en briefjes van het verzet. Ook gaf ik informatie door over Duitse troepenbewegingen. In mijn opleiding had ik van alles

geleerd over meteo en codesystemen. Ik kon de Britse luchtmacht dus actuele gegevens over het weer doorspelen. Elke dag bracht ik een gecodeerd briefje naar de huisarts. Dat deed ik steeds tijdens spreekuur. Hij gaf de informatie op zijn beurt aan iemand met een geheime zender. Via Radio Oranje begreep ik dat er van de informatie ook gebruik is gemaakt. Overigens is de huisarts later verraden en naar een concentratiekamp gestuurd. Ook hij heeft de oorlog overleefd, zij het zwaar beschadigd. Ik ben met zijn dochter getrouwd.'

'Enkele vroegere luchtmacht collega's waren betrokken bij het rijks distributiekantoor. Ze konden een baantje voor mij regelen als inspecteur. Ik reisde door het land en controleerde de administratie van lokale kantoren. In de kluizen waren voedselbonnen opgeslagen. Het verzet vroeg me afdrukken van de sleutels te maken. Ze gaven me daarvoor rode klei. Ik weet dat in elk geval in Oedenrode een kantoor is overvallen. Toen was ik daar allang weg. Er werden veel voedselbonnen buitgemaakt, bedoeld voor ondergedoken joden en verzetsmensen.'

'Als inspecteur kwam ik ook in Kamp Westerbork. Ik had vluchtig contact met enkele joodse families. Zo maakte ik kennis met Swaab, concertmeester van het Concertgebouworkest, en meneer Kiek, horloger. Iedereen werd goed in de gaten gehouden. Mensen vroegen me geld of boodschappen aan anderen door te geven. Dat heb ik gedaan. Ik wist toen niet dat ze naar vernietigingskampen zouden worden gestuurd. Dat idee hadden ze volgens mij zelf ook niet. We praten over 1943. Kampcommandant Gemmeker vond het niet wenselijk dat ik er nog langer was. Hij stuurde me weg.'

'Toen in '44 de Binnenlandse Strijdkrachten werden opgericht, vroegen ze mij als oud-militair om een groep in en rond Bilthoven op te zetten. We waren met een man of negen. Via wapendroppings kregen we twee stenguns en wat munitie. We oefenden in een diepe greppel in de bossen bij Maartensdijk. Je stak er met je hoofd niet bovenuit. We hadden natuurlijk ook mensen op de uitkijk staan. Rond die tijd rukten de geallieerden op vanuit Frankrijk. Ik kreeg het verzoek de enige spoorlijn naar het zuiden op te blazen om te voorkomen dat de Duitsers versterkingen naar het zuiden zouden sturen. De spoorlijn liep door ons dorp. Ze gaven ons kneedbare springstof. Daar hadden we geen enkele ervaring mee.'

'Van mensen die bij het spoor werkten hoorden we wat de beste plek was. Een hele tijd hebben we de Duitse wachten in de omgeving geobserveerd. Op een nacht deden we een poging met een flinke kluit springstof. God zegene de greep. Het mislukte. De rails werden wel kromgetrokken, maar verder gebeurde er niets. Zonde van alle moeite. Ik heb er nog steeds af en toe pijn van in mijn buik, want we verloren vier man. Eén werd op de vlucht neergeschoten, drie anderen zijn later opgepakt en gefusilleerd.'

'Ik weet niet of ik beschadigd ben door de oorlog. Misschien wel. Ik ben in elk geval blij dat ik mijn rug recht heb gehouden. Ik had de eed afgelegd dat ik het vaderland zou verdedigen. Nou, dan doe je dat. Dat is ook wat ik aan volgende generaties wil doorgeven: wees weerbaar en blijf principieel.'

Na de oorlog werd hij klinisch chemicus. Hij trouwde op 25 maart 1948 in Utrecht met Neeltje Wetter (1918) en na hun scheiding in 1960 hertrouwde hij een jaar later met Hester Hillegonda Maria Brouwer (1935-2014).

Hellendoorn ontving na de oorlog het Mobilisatie-Oorlogskruis en het Verzetshedenkingskruis. Voor zijn medewerking aan het gedenkteken op Soesterberg voor de gevallen van het Wapen der Militaire Luchtvaart kreeg hij het Ereteken voor Verdiensten in brons.

Hans overleed in 20 september 2019 in Haren en werd in Assen gecremeerd.

Meer informatie

[Hans Hellendoorn \(1918-2019\) - Nederlands Veteraneninstituut \(nlveteraneninstituut.nl\)](#)
[HANS HELLENDOORN, COMMANDANT VAN DE BINNENLANDSE STRIJDKRACHTEN IN DE BILT - Online Museum de Bilt](#)

[Laatste 'meivlieger' Tweede Wereldoorlog Hans Hellendoorn overleden - Omroep West](#)
[Laatste meivlieger WOII overleden | Historiek](#)

[In Formatie | 04 | de Vliegende Hollander \(defensie.nl\)](#)

[Als driedubbele underdog tegen de Duitsers | 15 | de Vliegende Hollander \(defensie.nl\)](#)

[Hans Bram Adriaan Hellendoorn \(1918-2019\) » Stamboom Tanke - Heimann » Genealogie Online](#)

[Hans Bram Adriaan Hellendoorn \(1918-2019\) » Henglias; de verzamelde data van de Hengelose bevolking » Genealogie Online](#)

[Hans Bram Adriaan Hellendoorn † 20-09-2019 overlijdensbericht en condoleances - Mensenling.nl](#)

[Interview met Dienstplicht Koninklijke Luchtmacht \(1615\) \(veteranenvertellen.nl\)](#)

Foto: Vliegers en waarnemers. Luitenant Hellendoorn staat achter de stoel, privécollectie Hans Hellendoorn.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.